

mane. Personajele fantastice (Michael Olandezul, Omulețul de Sticlă) sunt complet străine tradițiilor noastre. Totuși, nici o lămurire nu a fost cerută, nici o întrebare nu a străpuns liniștea încordată. Numai personajul negativ Michael Olandezul – straniu căpcăun schiop și gigant, amintind oarecum de piratul Hook – a fost, de fiecare dată, datorită apariției sale aproape cinematografice, întâmpinat ca virajele bruște ale unei imense *montagne russe*.

Deznodământul însuși al poveștii a fost surprinzător de bine primit pentru un teatru obișnuit să arate cum soarta se milostivește de cei buni și oropșiți (gen Cenușăreasa, Albă ca Zăpada...), nu să pledeze pentru revenirea la starea inițială (Peter Munk preferă să fie din nou cărbunarul inimos) prin iertarea unei dorințe nesăbuite.

Pentru un adult, morala că nici măcar în poveste nu este de imaginat cineva trăind fără grijile date de pârdalni-

ca de inimă, dar păstrându-și umanitatea e amar de clară! Părea însă de neconceput ca aceasta să fi ajuns la micul spectator român, ca pentru un crud școlar să existe vreo diferență esențială între o inimă de carne și un bolovan. Dar o vocișoară din spatele meu i-a explicat în șoaptă mică unui coleg de stal, contrazicându-mi astfel gândul fără glas, că "Nu poți visa decât cu inima" și că totul a reintrat deci pe drumul firesc.

Daria Dimiu

Ascensorul

CHELNERUL MUT de Harold Pinter ● COMPANIA DE TEATRU "D'AIA" ● Data reprezentației: 24 martie 2000 ● Regia: Șerban Puiu ● Scenografia: Ștefan Caragiu ● În distribuție: Florin Piersic jr., Liviu Lucaci.

În dicționar, cuvintele din titlul piesei lui Harold Pinter, **Dumb waiter**, sunt traduse așa: "Masă rotativă cu polițe pentru gustări, servanță, ascensor pentru ridicarea mâncărilor de la bucătărie la sufragerie". Dispozitivul electric care transportă mâncarea de la bucătărie la sufragerie și vasele murdare în sens invers este prezent în spectacol cu mult zgomot, ritmându-i evoluția, și nu

pot să le fac creatorilor insulta că au tradus literal titlul, fără să se gândească la sens. Nutresc bănuiala că s-au decis conștient să mai adauge la ambiguitățile textului și ale spectacolului încă una: pe cea a chelnerului mut, personaj inexistent și despre care nu se vorbește.

Cele ce există și cele despre care se vorbește stau sub semnul nesigurăței: colecția de obiecte din decor

Liviu Lucaci și Florin Piersic jr.

dă impresia de încropit, de soios, ambianța este imaginea unui provizorat detestat chiar și de locatarii ei provizorii. Obiectele nu servesc unui scop, ci par a fi rămășițele uitate ale unui scop depășit: paturile-preturi, care nu au fost niciodată curate, ceștile inutile, deși au o ramă aurie neîntreruptă, gazul care se aprinde, dar se stinge înainte de a fi fost util, chibriturile care apar prea târziu, nu se știe de unde; periodic, liftul aduce comenzile de mâncare, feluri sofisticate, cele două personaje nu trimit nimic, pentru ca în cele din urmă să cedeze bietele lor rezerve de plăcintă uscată și de pufuleți. Ce se așteaptă de la cei doi? Săucidă, cum par ei să creadă, agitând pistoalele și biziindu-se pe niște amintiri incerte – nu se știe precis dacă adevărate sau inventate –, sau să pregătească mâncare în această bucătărie dezafectată? Nu are importanță, pare a spune autorul, tragică e deruta, neputința de a face față unor cerințe confuz exprimate. Cei doi sunt în serviciu comandat, dar nu se știe nici cine comandă, nici care sunt obiectivele de atins. Fiii

umană, oricum precară sub raportul inteligenței și handicapată sub cel al simțirii, este prinsă într-un sistem obscur de relații, însoțit de gratificații și pedepse.

Dar, pentru ca viața să poată fi trăită, puterea abstractă trebuie tradusă în relație concretă – și aceasta este esența tramei din piesa lui Pinter: cine comandă, cel care înțelege puțin sau cel care nu înțelege deloc? Primul pare a fi în legătură cu rațiunea superioară, ceea ce-i dă autoritate, dar neputința de a o interpreta blochează acțiunea; al doilea are energia primară a candorii, ceea ce înseamnă, în același timp, acțiune fără remușcări și fără ezitări, el este dependent de lumea înțelegibilă.

Regizorul și cei doi interpreți au izbutit să ne arate balansul inițiativei, alternanța dintre furie și împăcare, ce este indestructibil și ce este întâmplător într-o legătură omenească. Întrebările majore ale dramaturgiei lui Pinter – cine cui, care pe care – și dinamica lor sunt descrifrate cu subtilitate și capătă tensiune, așa cum le trăiesc și ni le arată Florin Piersic jr. și Liviu Lucaci.

Primul joacă nesupunerea, instabilitatea și încapățănările unui suflet simplu, celălalt, impulsurile autoritare ale slujbașului dotat cu o infimă putere și amândoi – convingător – realitatea singurătății în doi, neputința comunicării strecurată prin șirul neîntrerupt de întrebări și răspunsuri, momentele de comuniune în spaimă și pe cele de ostilitate în certitudini. Regizorul a planificat riguros unitățile din structura spectacolului, dar fragmentele nu se asamblează în imaginea întregului. Segmentele de acțiune, repetitive în concepția autorului, superficial identice și inegale ca profunzime, în viziunea regizorului, trebuiau diferențiate cumva pentru a menține interesul spectatorului și după ce acesta a înțeles că nu va avea la îndemână multe elemente pentru a putea descifra subiectul.

Spectacolul este un exercițiu care ne face cunoștință cu trei tineri simpatici; nu ne putem aștepta de la ascensorul ocultat, în titlul românesc, să ne aducă mâncare pe săturate.

Magdalena Boiangiu

Sp *spectacole parateatrale*

Destindere spirituală

Purimul este o sărbătoare pe jumătate religioasă, pe jumătate laică (așa sunt, de fapt, toate sărbătorile autentice) care "cade" întotdeauna primăvara și care le amintește evreilor de pretutindeni că, în vremile biblice, o regină din neamul lor, pe nume Esther, și-a convins soțul, pe regele asirian Ahasverus, să nu-și plece urechea la vorbele otrăvite ale sftetnicului Hamman, salvându-și astfel consăngenii de la măcelărire. E o sărbătoare veselă (există și sărbători triste), la care oamenii sunt îndemnați să se distreze, să chefuiască (este una dintre rarele ocazii când se îngăduie libațiunile alcoolice prelungite) și să huzurească mâncând pe săturate *humantaș* (niște prăjiturele triunghiulare, reproducând aspectul pălăriei lui Hamman cel detestat, care, astfel, este "distrus" în efigie). Relaxarea trupească e însoțită de o destindere spirituală: de Purim ai voie să-ți critici superiorii ierarhici – fie această ie-

rarchie religioasă, socială ori altminteri –, expunându-le în public defectele și făcând haz pe seama lor; evident, fără a fi pedepsit pentru asta. Iată, aici, un inedit "sămbure" de teatru. Și, într-adevăr, Purimul este sărbătorit, în fiecare an, și printr-un spectacol special, găzduit, la București, de Teatrul Evreiesc de Stat și realizat, de multă vreme încoace, de către directorul acestuia, regizorul Harry Eliad. Spectacolul constă dintr-o înlanțuire de "numere" muzicale, muzical-coregrafice și comice, la care își dau concursul atât angajații TES, cât și actori, evrei și ne-evrei, din alte teatre bucureștene; dintre aceste momente nu lipsește niciodată "Povestea Purimului" (povestea întâmplărilor pe care le-am descris la început), spusă, cu felurite aluzii la actualitate, de diferiți autori. Purim 5750 (adică, după calendarul ebraic, Purim 2000), celebrat pe 21 martie, i-a adunat laolaltă, printre alții, pe Theodor Danetti, Dan Tufaru, Mihai

Ciucă, Nicolae Călugărița, Rudy Rosenfeld, Candid Stoica, Roxana Guttman, Maia Morgenstern, Leonie Waldman Eliad, care, cu scheciuri sau cântece, au amuzat ori au înduioșat sala, plină-ochi. Au contribuit, ca în fiecare an, Grupul Coral "Talmud Toră" (dirijor: Izu Gott) și Formația vocal-instrumentală "Menora" (dirijor: Gerry Podgoreanu). Nu au lipsit însă nici surprizele: un potpuriu de cântece hasidice, interpretat de Tibor Kovary, și, mai ales, o seamă de "Amintiri despre... Purim", debitate, cu irepresibil instinct ludic și cu inegalabil farmec, de către prof. univ. Ștefan Cazimir. Seara s-a încheiat, firește, cu *humantaș*. În spiritul Purimului, îmi permit și eu să observ: dacă și la celelalte spectacole ale TES primitoarea sală Barașeum ar fi la fel de aglomerată, cu siguranță că toți Hamman-ii – religioși, teatrali și de alte specialități – ar muri de ciudă!

A. G.